

“Kadar pa se ti postiš ...”

Krščanski pogled na post

“Kadar pa se ti postiš, si pomazili glavo in umij obraz. Tako ne boš pokazal ljudem, da se postiš, ampak svojemu Očetu, ki je na skritem. In tvoj Oče, ki vidi na skritem, ti bo povrnil” (Mt 6,17-18). To Jezusovo naročilo predstavi post v evangelijski luči, ki se jasno razlikuje od drugih pojmovanj, predvsem pa od farizejske prakse. Vrednost našega posta naj presoja Bog in ne nekakšno “neodvisno razsodišče” ali pa kar lastna samohvala. Post ne išče zunanjih učinkov, čeprav so ti “navrženi”.

Pri obravnavanju posta se moramo najprej dogovoriti, o kakšnem postu se bomo pogovarjali. Ta je namreč v naših časih prikazan z zelo različnih vidikov. V preteklosti so poznali le post iz verskih razlogov. Danes poznamo politični in družbeni post (gladovne stavke), ideološki (vegetarijanstvo), patološki post (anoreksija), lepotni post (za ohranitev ali pridobitev telesne vitkosti), post iz zdravstvenih razlogov (dieta). Predvsem je zaskrb-ljujoč vsiljeni post mnogih milijonov ljudi, ki nimajo za preživetje in umirajo od lakote. Sami na sebi nimajo omenjeni posti nič opravi-ti z verskimi in asketskimi razlogi. Vsekakor pa ne moremo mimo pomembnega mesta, ki ga zavzema post v skoraj vseh religijah (primerjajmo samo velika verstva, kot so judovstvo, islam in budizem. V islamu predstavlja post “četrty steber” vere). Tukaj nas zanima predvsem njegovo mesto v krščanstvu.

Bogu vŕečen post

Potrebno je odkriti pristni svetopisemski nauk o postu. Zavedati se moramo pravila: Ne govori o postu, dokler nisi spregovoril o

zveličanju, o Boŕjem kraljestvu, o svetosti! Post je samo eno od sredstev na poti do dosege teh neprecenljivih dobrin. V Svetem pismu odkrijemo v odnosu do posta pozitivni in kritični odnos. Post sam na sebi je nekaj dobrega in priporočljivega; izraŕa nekatere temeljne religiozne naravnosti: spoŕtovanje do Boga, priznanje lastnih grehov, odpoved telesnim poŕeljenjem, dobrodelnost in solidarnost z revnimi itd. Toda, kot vse zgolj  loveŕsko, se more sprevreči v razlog za ponaŕanje. Dovolj, da pomislimo na farizeja v temp-lju, ki se hvali: “*Postim se dvakrat na teden*” (Lk 18,12). Odkriti moremo, da je bil post vedno znova napačno razumljen. Tudi v Stari zavezi je moral Bog kritizirati in opozarjati na pravo pojmovanje in izvrŕevanje posta, kakrŕen je “njemu vŕe ”.

I. Post, kakor tudi molitev in dobra dela, niso novost, katero bi uvedel Jezus. On nas usmerja k verskemu izkustvu izraelskega ljudstva, pri katerem je post povezan z izpovedjo vere v enega in resničnega Boga, ki je vir vsega dobrega, in kot potrebno sredstvo za pre-mag(ov)anje preizkuŕenj, katerim sta podvrŕeni vera in zaupanje v Gospoda. V Stari zavezi je predstavljal post enega od duhovnih temeljev Izraela. Tako je zapisano v Tob 12,8: “*Molitev s postom in miloŕ ino je boljŕe kakor spravljati zaklade zlata*” (ekumenska izdaja Svetega pisma). Značilna je pripoved o Mojzesovem ŕtiridesetdnev-nem postu na Sinaju (prim. 2 Mz 24,18) in o potovanju Elija na Horeb (1 Kr 19,8). Oba se postita, da bi se pripravila na srečanje z Bogom. Post vedno izraŕa vero, poniŕnost in zavest podrejenosti Bogu.

Grešnost, trpljenje, kesanje, spreobrnjenje in zadoščevanje prejmejo v postu svoj najbolj naraven in neposreden izraz. Spokorni obredi ob času velikih nesreč in ob odločilnih trenutkih v zavezi med Bogom in ljudstvom so povezani s postom vsega ljudstva. Da bi še

bolj poudaril moč prosilne molitve, se Izrael zateče k fizičnim ponižanjem in trpinčenju (posipanje s pepelom, raševina, odpoved hrani). Ko se odpovedo hrani, priznajo nekateri voditelji izraelskega ljudstva omejenost svoje človeške moči in se sklicujejo na božje usmi-

Z. Arnšek: Slavolok, 2002, žgana glina, v. 50 cm.

ljenje, saj jih samo to more rešiti (prim. 5 Mz 9,18-19; Jon 3,5-10). Toda bolj kot zunanja znamenja posta, pričakuje Bog, da se ljudstvo obrne k njemu z vsem svojim srcem (prim. Jl 2,12-13). Post, kakršnega oznanjajo preroki, je izraz vseobsegajoče in radikalne obrnitve človeka k Bogu in njegovim zapovedim, predvsem zapovedi ljubezni do bližnjega. V nasprotnem primeru je post brez vsakršne vrednosti (prim. Iz 58,3 sl.; Zah 7,3 sl.; Sir 34, 30 sl.).

Toda tudi v izvajanje posta se morejo ugnezditi mnoge pasti: samovšečnost, pričakovanje nekakšnih pravic ali plačila od Boga, napačno mišljenje, da se z izvrševanjem obrednih dolžnosti oprostim velikih obveznosti do bližnjega. Zato prerok graja napačni formalizem in oznanja pravi post, kakršen je Bogu všeč: *“Mar ni to post, kakršnega sem izbral: da odpneš krivične spona in razvežeš vezi jarma, da odpustiš na svobodo zatirane in zlo-miš vsak jarem ...?”* (Iz 58,6-7).

2. Podobno v Novi zavezi: med postom in spreobrnjenjem življenja, kesanjem grehov, ponižno in zaupno molitvijo, bratsko ljubeznijo in bojem proti krivici je tesna vez. Za kristjana ni telesna pokora nikoli sama sebi namen, niti ni preprosto sredstvo za samoobvladovanje, marveč predstavlja potreben način soudeležbe pri zveličavni smrti Jezusa Kristusa. Pripadnost križanemu in vstalemu Kristusu in zvestoba daru novega življenja in resnične svobode zahteva boj proti grehu in vsemu, kar v greh vodi. Pri tem naj bi se zgledovali pri atletih, ki se pripravljajo za tekmovanje (prim. 1 Kor 9,27). Prizadevanje za samoobvladovanje in spokornost je sestavni del krščanskega izkustva in spada k zahtevam novega življenja po Svetem Duhu (prim. Gal 5,16.22).

Ko Jezus odgovarja Janezovim učencem in farizejem, kako to, da se njegovi učenci ne postijo, z besedami: *“Ali se morejo svatje postiti, ko je ženin med njimi? Dokler imajo ženina med seboj, se ne morejo postiti. Prišli pa bodo*

dnevi, ko jim bo ženin vzet, in takrat, tisti dan, se bodo postili” (Mr 2,18-20), ne zavrača te prakse, temveč jo prenovi glede načina, časa in vsebine. Sicer pa je Jezus sam “šel” skozi post in nam pokazal njegovo koristnost in učinkovitost. S tem nam je pokazal, da se pred tem, kar nas demonizira, ne moremo obraniti drugače kot z molitvijo in postom.

Krščanski post prejme svojo novo in izvirno obliko in pomen pri Jezusu. Učitelj ne predpiše učencem nobenih posebnih postnih dejanj. Spominja pa na potrebnost posta v boju proti zlu, in skozi vse življenje opozarja na pomembnost in nakazuje duha, v katerem naj bi post živeli. Jezus sam se s postom pripravlja za izvršitev svojega odrešenjskega poslanstva v sinovski pokorščini Očetu in v ljubečem služenju ljudem.

Jezus privzame izpolnjevanje in vrednost posta, kakršen je veljal pri izvoljenem ljudstvu, toda z vso močjo opozarja na notranji in religiozni pomen, in zavrača zgolj zunanje in “hinavsko” izpolnjevanje (prim. Mt 6,1-6.16-18). Sv. Bazilij Veliki je kasneje takole opozarjal svoje sodobnike na dvoličnost, ki se more vriniti v prakso mnogih: *“Veliko število ljudi se obnaša, kot da bi bili na odru in eno misli, drugo govori. Ne prikrivaj svojega videza. Pokaži se, kakršen si! Ne igray čemernosti in potrnosti, da bi prejel sloves asketa! Dobro dejanje, ki ga nekdo razbobna, nima nobene koristi, in post, s katerim želimo vzbuditi pozornost, ne daje pravega rezultata. To, s čimer se nekdo ponaša, ne prinaša sadu za prihodnje življenje, temveč se konča s hvalo ljudi. Bodi zadovoljen z darom posta!”*¹

Svetopisemsko izročilo nam predstavi tri velike razsežnosti posta: antropološki, duhovni in eshatološki. Prva ozdravlja in vzpostavlja odnose med ljudmi. Kot spominja Izaija, pomeni post deliti naše dobrine z drugimi, predvsem tistimi, ki so zanje prikrajšani: odpovedati se jim, da bi jih delili z drugimi. Tako se vzpostavlja solidarnost in čut za bliž-

njega; tisto, kar tako pogrešamo v "prenasičeni in egoistični družbi". Duhovna razsežnost nam omogoča spoznanje in priznanje, da je samo Bog Bog. Postiti se pomeni priznati popolno odvisnost od njega, kateremu gre vsa slava. Tako moremo doseči srce Boga, ki je v svoji ljubezni vedno pripravljen odpustiti našo grešnost in nas napraviti deležne svojega dostojanstva: Bog nas ne ljubi zato, ker smo pravični, temveč zato, ker nas ljubi, smo pravični! Eshatološka razsežnost posta pa nam odkriva, da samo Bog more potešiti naše globoko hrepenenje po sreči. Post in odpoved pokažeta, da vse drugo stopi na drugo mesto, ko je živa ljubezen in hrepenenje po Njem, v katerem se naše želje in upanje dokončno "umirijo".

Nauk in praksa posta in zdržnosti, ki sta vseskozi navzoča v življenju Cerkve, prejmeta bolj določeno obliko v redovnih skupnostih 4. st.: naj bo s poudarjanjem zmernosti, kakor tudi z odpovedjo jedem ob določenih liturgičnih časih, med katerimi ima štiridesetdnevni postni čas pred veliko nočjo posebno mesto, saj ta pripravi cerkveno občestvo na obhajanje velikonočne skrivnosti. V istem času, pod vplivom redovnih navad, cerkvena občestva določijo konkretne oblike postne prakse. V 4. st. se oblikuje tudi postni čas za katehumene in spokornike. Ta čas je ponujen in sprejet kot pot priprave na velikonočno prerodenje v krstu in spovedi in je tako usmerjen k velikonočnemu tridnevju, središču in vrhu liturgičnega leta.

Velika sila je post in vodi h velikim zmagam

Telesni post, skupaj z molitvijo, dobrimi deli in drugimi deli usmiljenja, vseskozi spada k spokornemu življenju in praksi Cerkve (prim. Kompendij Katekizma katoliške Cerkve, 301). Je učinkovito sredstvo kristjana pri spreobračanju k božjemu kraljestvu, pri prošnji za odpuščanje grehov, pri prošnji za božjo

pomoč, pri zahvaljevanju in slavljenju nebeškega Očeta. Četrty in peti postni hvalospev jedrnato predstavita pomen in učinke posta in pokore: "S telesnim postom urejaš naše strasti, nam dvigaš duha, vlivaš moč in daješ plačilo" (4. postni hvalospev); in: "Ti hočeš, da te slavimo tudi s postom in pokoro. S tem krotiš našo sebičnost in odpiraš srce za stisko bližnjega, da bi posnemali tvojo dobrotljivost" (3. post. hvalospev). Nikoli ne bomo tudi dovolj poudarili eklezijskega značaja posta. Greh je tisti, ki nas oddaljuje od skupnosti, od Cerkve, saj je zaprtost v samoljubje, ki spregleda bližnjega. S postom hočemo predvsem očistiti in vzpostaviti tiste povezave, ki smo jih z grehom načeli ali porušili.

Odpoved hrani je vedno povezana s poslušanjem in premišljevanjem božje besede, z molitvijo in radodarnostjo do ljudi v stiski. Tako sveti Peter Krizolog poudarja: "*Ti trije: molitev, post, usmiljenje, so eno in prejemajo življenje drug od drugega. Post je duša molitve in usmiljenje je življenje posta. Nihče naj jih ne loči, kajti ločeni ne morejo obstajati. Kdor ima samo eno in ne vseh treh skupaj, nima nič. Zato: kdor moli, naj se posti. Kdor se posti, naj goji usmiljenje*"².

Raznovrstno učinkovitost posta pozna tudi sv. Atanazij. Prisluhnimo mu: "*Poglej torej, kaj povzroči post! Ozdravi bolezni, osvobaja telo odvečnih vsebin, izžene hudobne duhove, odstranja zle misli, duhu daje večjo jasnost, očščuje srce, poduhovlja telo, skratka omogoča človeku dostop do božjega prestola ... Velika sila je post in vodi h velikim zmagam!*"³ Sv. Bazilij govori tudi o moči posta pri vzpostavljanju miru: "*Če bi vsa ljudstva sprejela nasvet posta, da bi odstranila njihova nasprotja, ne bi več nič oviralo, da bi zavladal na svetu popoln mir. Ljudstva se ne bi več dvigala drugo proti drugemu, niti vojske se ne bi več pobijale med seboj. Na samotnih poteh ne bi bilo več razbojnikov v zasedi, v mestih ne bi bilo več nasprotnikov, niti piratov na morjih. V našem življe-*

nju ne bi bilo toliko joka in žalovanja, če bi vladal post. Ta bi podučil vse, da ima ljubezen prednost pred denarjem in odvečnimi stvarmi, in da ima v splošnem naklonjenost prednost pred sovraštvom.”⁴

Pri cerkvenih očetih običajno post vzpostavlja edinost med telesom in dušo. Njim ni pomembno samo zdravje telesa, niti rešenje duha, temveč celega človeka. Če človek živi pravilno, če spoštuje telo in dušo, potem tudi živi zdravo. Zato cerkvenim očetom ni post nikoli zgolj zunanje pravilo, dejanje, ki ga moremo ponuditi Bogu, temveč dejanje, ki more prenoviti celotnega človeka. Telesni post mora biti združen z duhovnim postom, ali bolje: v resnici je telesni post hkrati že duhovni post. Kajti, ko se človek posti, se v svoji notranjosti ne bojuje samo s svojim telesom, ampak tudi s svojimi strastmi in mislimi.

V srednjem veku in pozneje je spokorna praksa zelo upoštevana, deležna je mnogih normativnih posegov ter je ena najbolj upoštevanih verskih oblik med krščanskim ljudstvom.

Kot smo videli, post ne predstavlja zaničevanja telesa, temveč je sredstvo za poživitev duha. Potrebno je ponovno odkriti izvirnega in avtentičnega duha posta v luči božje besede in živega izročila Cerkev. Prilagoditi pa ga moramo življenjskim pogojem današnjega časa. Upoštevati moramo, da živimo v materialistični in porabniški družbi. Post nam pomaga, da ne postanemo zgolj “potrošniki”; pomaga nam pridobiti dragoceni “sad duha”, ki je “obvladanje samega sebe”, nas pripravi za srečanje z Bogom, ki je duh, in hkrati nas napravi bolj pozorne za potrebe revnih. Ne smemo pozabiti, da obstajajo alternativne oblike posta in odpovedi jedem. Postiti se moremo pri kajenju, alkoholu, pri gledanju nasilja in spolnosti, kar nam televizija, revije in internet vsiljujejo vsakodnevno. Tudi te vrste modernih “demonov” ne moremo premagati drugače kot “s postom in molitvijo”.

Post, spreobrnjenje in sprava

Drugi vatikanski koncil poudarja post kot notranje razpoloženje in njegov občestveni značaj (prim. B 109-110).⁵ Pavel VI. v svojem apostolskem pismu *Paenitemini* spodbuja vernike, naj odkrijejo in živijo post v povezavi z drugimi oblikami spokornosti, predvsem z deli usmiljenja, pravičnosti in solidarnosti (*Paenitemini* I). Vsako dejanje odpovedi najde svojo pravo vrednost, v skladu z učenjem in izkustvom Cerkev, samo, če je izvršeno v živi povezavi s Kristusom, se napaja v molitvi in je usmerjeno k rasti krščanske svobode preko daritve samega sebe v konkretnem izpolnjevanju bratske ljubezni. Ohranjati izvirnost krščanske pokore, priporočati in živeti jo v vsem duhovnem bogastvu njene vsebine v vsakokratnih življenjskih razmerah je naloga, katero mora Cerkev izpolnjevati z veliko budnostjo in pogumom. Cerkev ni nikoli delala iz posta ideologije. Zanja je značilno, da praznuje, toda na poti do praznovanja ima post pomembno vlogo. V odpovedi priznavamo, da si največjih dobrin ne moremo prislužiti, moremo kvečjemu pripraviti prostor za darove. Kristjan je obdarjenec! Narobe bi bilo, če bi se tako ukvarjali s postom, da bi nam zmanjkalo moči za praznovanje!

V odnosu do izvirnosti posta in zdržnosti je potrebno prebuditi zavest, da spokorna praksa Cerkev, v svojih mnogovrstnih in različnih oblikah, doseže svoj vrh v zakramentu pokore in sprave (prim. *Paenitemini* 2). Prizadevanje za spreobrnjenje srca (metanoia), želja po duhovni prenovi, pristna odprtost za “verovanje evangeliu” (prim. Mr 1,15), prejmejo svojo polno uresničitev in edinstveno učinkovitost v zakramentu sprave, ki je sad odrešenjske smrti in vstajenja Jezusa Kristusa in je izročena Cerkvi z izlitjem Svetega Duha.

Samo po vključitvi v skrivnost križanega in vstalega Kristusa, preko vere in zakramentov, vsa dejanja in oblike pokore in posta, in vsa znana in skrita dela ljubezni in usmiljenja, prej-

mejo odrešenijski pomen in vrednost. Zakrament pokore in sprave se tako razodeva kot potreben ne samo za prejem odpuščanja po krstu storjenih grehov, ampak tudi za zagotovitev pristnosti in globine kreposti spokornosti in različnih spokornih dejanj v krščanskem življenju.

Post "kraj" srečanja

Post je v službi našega "približevanja" Bogu, samim sebi in bližnjemu. Ni čudno, da mnogi duhovni pisatelji imenujejo post "puščava", iz katere pride človek z "razčiščenimi pojmi" in "prečiščenimi odnosi".

1. Post je kraj ali čas, ko nam Bog spregovori na srce, saj tu ni tistih motečih glasov, ki izkrivljajo ali onemogočajo sprejem božjega glasu. Zato ima v postu odlično mesto Božja beseda, ki nas še posebej nagovori in nas notranje oblikuje. Post nas spomni, da človek ne živi samo od kruha, ampak od besede, ki izhaja iz Božjih ust (prim. Mt 4,4). Zato iz posta ne prihajamo oslabljeni, temveč okrepljeni in zmagovalci (prim. Mt 4,11). Post nas vzgaja za notranjo svobodo, ki je potrebna pri odločanju za resnične dobrine.

2. V odnosu do bližnjega je post prečiščevanje medsebojnih odnosov. Pomaga nam odstranjevati tiste vezi, s katerimi se polastimo bližnjega, in tiste, s katerimi postanemo sami njegovi sužnji. Post je v službi osvobajajočega procesa, v katerem so medsebojni odnosi v službi podarjanja in ne prilaščanja. Šele ko sprejem bližnjega kot drugega, kot svobodno bitje, morem navezati z njim tiste bogate odnose, ki osrečujejo. In ko se osvobodim zazrtosti v ozek krog ljudi, ne bom spregledal še mnogih drugih, za katere sem odgovoren. Bližnjih si ne morem izbirati sam po lastnih kriterijih, ampak so poslani na našo življenjsko pot, pravzaprav prihajajo k nam z Jezusom, predvsem ubogi in bolni, saj so ti njegovi najtesnejši prijatelji.

3. Ljudje se najbolj bojimo srečati sami s seboj. Živimo v namišljenem svetu, gojimo

"virtualno" (samo)podobo in se bojimo pogledati v tisto "zrcalce", ki nam pokaže naš pravi obraz; in če se že pogledamo, krivimo za takšno podobo vse drugo, samo sebe ne. Kako moder je izrek na delfskem svetišču: "Spoznav samega sebe!". Tako radi danes govorimo o iskanju lastne samopodobe, le da jo iščemo na napačnem mestu. Smo namreč podoba Boga, saj nas je ta ustvaril po svoji podobi. In to podobo nam je "približal" v Jezusu Kristusu". Ko postajamo tako podobni njemu, ki je "podoba nevidnega Boga", se oblikujemo po "izvirniku". Tako se ne primerjamo s kakršnimi koli kriteriji, ampak je naše najvišje merilo Bog, katerega "rodu smo". Post nam pomaga prečiščevati tiste vrednote, ki oblikujejo naše življenje. Post nas ne navaja k podcenjevanju teh ali onih razsežnosti našega življenja (npr. telesnosti), marveč k njihovemu pravilnemu vrednotenju in vključevanju.

Post postavlja stvari na pravo mesto

Post POSTavlja stvari na pravo mesto, v tisto primerno odmaknjenost, razdaljo, iz katere moremo šele prav zazreti in vrednotiti to, kar nas presega, kar nas obdaja in, končno, samega sebe. Post odstranja tisto, kar ovira naš pravi pogled, kar izkrivlja pravo podobo stvari. Post in dobrodelnost, ki ju skupaj z molitvijo predlaga Cerkev še posebej v postnem času, sta primerni priložnosti, da se prilličimo Kristusovemu "pogledu" ter ga privzamemo za svojega.

Post ne nadomesti naših obveznosti, ampak nas nanje opozarja in pripravlja. Ne jemlje nam volje in moči, ki ju potrebujemo za polnokrvno in odgovorno življenje. Nasprotno, usmerja nas k bistvenemu in konkretnemu. Nič nam ne pomagajo "postne vaje", če nas ne navadijo odgovornosti do obveznosti, ki smo jih prevzeli. V času posta bomo odkrili pravi pristop in takorekoč hierarhijo našega delovanja. Ne da bi zanemarjali male stvari,

ne bomo postali "malenkostni". Obveznosti in dejanja, ki bodo postavljena v celovit okvir, bodo izpolnjena veliko bolje kot tista, katerih se lotevamo fragmentarično. Post nam torej omogoči pregled in uvid, ob katerem ničesar ne spregledamo in vse vidimo v pravem vrednostnem kontekstu.

Post je nepogrešljiv pri ustvarjanju prostora. Post nas rešuje tiste navlake, ki nas ovira pri "nabiranju" resničnih dobrin. Še več, pripravlja prostor za drugega in prostor za Boga.

Pri tistem, ki je "uredil" svojo notranjost, ni več izgovora: to je preveč, nimam časa, nimam prostora ... Odpoved, post tudi ni izguba (deficit), ampak je v službi odkrivanja in prizadevanja za prave vrednote. Je "prodajanje" imetja, da bi "kupili" zaklad, ki presega vrednost vsega, kar smo nagrabili. Pomaga nam spoznati, da so nam pravi zakladi, ki ne propadejo in nam jih ne more nihče ukrasti, podarjeni. Post nas rešuje navlake, ki jemlje prostor resničnim dobrinam. Tako se ne zadovo-

Z. Arnšek: Belo seme (pogled od zgoraj), 2005, žgana glina.

ljimo s ponudbami, ki imajo kratkotrajno in zgolj navidezno vrednost, ampak vlagamo v dobrine, ki so trajne vrednosti. Post je tako v službi resničnega bogastva, izpoveduje, da je Bog edino pravo človekovo bogastvo. Tako govorimo o osvobojenosti posedovalnega odnosa do imetja, moči, življenjskega partnerja itd.

Poznamo ljudi, ki s postom preskušajo svojo trenutno telesno ali duhovno "kondicijo", drugim služi za samoobvladovanje in samodokazovanje. Tako more post postati nekaj, s čimer se ponášamo, in smo že tam, od koder nas prav razumljeni post hoče privedi, pri napuhu. Post ni cilj, temveč sredstvo, ki nam pomaga na poti k troedinemu Bogu (prim. prvi postni hvalospev). Post ima svoje mesto samo znotraj odločitve za višjo stopnjo življenja, za globlje vrednote. Je nepogrešljivo sredstvo v procesu zorenja in spreobrnjenja. Edini pravi razlog in hkrati rezultat posta je spreobrnjenje! Torej ni dosežek, kateremu podredimo vsa mogoča sredstva, temveč je sredstvo, katerega podredimo dosežku, cilju, zaradi katerega je potrebno in vredno žrtvovati marsikaj. In to zato, da bi prejeli "stoterno".

Post je upor proti lakoti

Mogoče se ta trditev zdi čudna, vendar drži. To drži že na zdravstvenem področju, saj nam odpoved hrani (predvsem določeni) odstranjuje škodljive snovi; drži v duhovnem smislu, ker krepi naše duhovne sile; drži pa tudi na socialnem področju, ker nam post odpre oči in roke za tiste, ki trpijo lakoto, ter nas rešuje egoizma in indiferentnosti.

Pristni post in odpoved dobrinam ustvarja v kristjanih občutljivost za revščino drugih in spodbuja k *prednostnemu zavzemanju do revnih in ponižanih*.⁶ Tu gre za tako za osvobajanje zapostavljenih in zatiranih kakor tudi za osvobajanje zatiralcev in mogočnejšev. Vsaka od teh dveh verig je človeka nevredna. Post vzpostavlja nenavezanost na stvari in odprtost za delovanje Svetega Duha. Bogastvo je na-

mreč znamenje napačne zavarovanosti (prilika o nespametnem bogatašu, Lk 12,13-21). Tako omogoča razdaljo in gledanje stvari v njihovi resnični vrednosti. Usposablja nas za daritveno naravnost, saj se zavedamo, da imamo samo toliko, kolikor damo. Nikoli pa nimamo tako malo, da ne bi mogli drugih obdarovati in jih osrečiti. Odpoved, ki je izraz nenavezanosti srca, ne ponižuje človeka, temveč ga usmerja k resničnim dobrinam. Človeka usposablja za evangeljsko uboštvo, ki je v skladu s človekovim dostojanstvom, saj ga ne omejuje, temveč ga odpira za počlovečujoče odnose do sebe, Boga in bližnjega.

Živeti "po meri" Duha uboštvu pomeni ohranjati v sebi prostor za bistveno in edino potrebno.

Imeti ali biti

Človekova praželja po imetju, posedovanju se more sprevreči v skušnjavo, ko izgubi vsako mero in hoče vse posedovati, da bi bil tako človek vsestransko zavarovan. Človek se tako razvije (ali bolje zōži) v človeka imetja, tako, da postane "*homo incurvatus in seipsum*", kar je za Lutra tudi diagnoza grešnika. Če se namreč človek zakrivi v samega sebe, se ne obnaša več do sveta kot Božjega stvarstva, temveč samo še kot stvari, kot nikogaršnje lastnine, katero si more prilastiti, posedovati in izrabljati. V tem se nahaja značilno zadržanje uporabništva, ki pride do izraza ravno v prvi Jezusovi skušnjavi: Satan skuša Jezusa, ki se posti in je zato lačen, pregovoriti, da napravi iz kamnov kruh. Nagovarja ga, da v skladu s človekovo prapotrebo po kruhu pokaže svojo moč in se tako odpove izpolnjevanju Božje volje, ki je v resnici njegova jed: "*Moja hrana je, da uresničim voljo tistega, ki me je poslal, in dokončam njegovo delo*" (Jn 4, 34). Jezus je pokazal svojo nenavezanost na svetne stvari. Res je lačen, vendar ne kruha, ki bi ga sam pripravil, temveč je lačen "besede, ki izhaja iz Božjih ust".

Svetopisemska pripoved o Jezusovih preizkušnjah kaže, da je Jezus sicer človeške prazljke vzel resno, da pa je premagal njihovo prepovedičenje in jih s tem izpolnjeval na neki globlji ravni. K temu vabi in spodbuja Jezus tudi današnje kristjane. Kajti njegovo oznanilo o večnem in neomejenem življenju pri Bogu navaja kristjane k temu, da sprejemajo in uživajo stvari, ki so jim potrebne za potešitev osnovnih človeških potreb, kot nezasluzen Božji dar, na katere pa na drugi strani ne smejo navezovati svojega srca. Ta dialektika, ki je polna napetosti, vodi k verodostojnim temeljnim zadržanjem, ki so primerne za vsakega kristjana.

Po Jezusovem zgledu jemlje krščanska vera človeško prazeljko po imetju resno, upira pa se slí po posedovanju in uvaja nov življenjski slog, ki obstaja v svobodnem odnosu do zemeljskih stvarnosti. Vez z Bogom vodi k rahljanju vseh zemeljskih vezi. Kajti za vernega človeka je značilno to, da nimajo stvari njega (ter jim tako služi), čeprav jih potrebuje in jih uporablja. On dopusti samo Bogu "da ga ima" (in zato samo njemu služi: prim. Mt 6, 24). Ta naselitev v Bogu pa ga osvobaja za nov odnos do stvari. Kajti on ve, da si tega, kar resnično potrebuje za življenje, ne more priskrbeti s stvarmi. Kristjan ohrani v odnosu do stvari temeljno svobodo, ki ga ohranja odprtega za ljubezen. Takšno svobodo v odnosu do stvari moremo imenovati z besedo "*uboštvo*", ki tako prejme v Svetem pismu pozitiven in časten pomen (kakor tudi npr. beseda "*služenje*"). In takšno uboštvo v smislu svobodnega odnosa in upravljanja s stvarmi se izraža kot notranji moment krščanske vere in zato kot osnovna ravnanost vsakega kristjana.

Bogastvo je tisto, ki zaposli večino (ali vsaj preveč) človekovih sposobnosti in nekako "veže" nase tudi ostale dejavnosti, torej "zaposli" človeka tako, da nima časa niti moči, da bi iskal in se trudil za uresničitev tudi drugih

razsežnosti življenja, predvsem duhovnih. Kakor je potrebna zdržnost pri hrani za dobro počutje in zdravo prehrano, tako je potrebno (notranje) uboštvo in nenavezanost za celovit človekov razvoj in predvsem za "duhovno kondicijo". Nenavezanost ni potrebna zgolj zato, da bi bilo dovolj dobrin za vse, marveč tudi za celovit razvoj in kvaliteto življenja posameznega človeka. Človek se ne more prepustiti oblikovanju Svetega Duha, če se je ves zaposlil s pridobivanjem in upravljanjem svojega bogastva.

Bogastvo, imetje in samozadostnost vedno ustvarjajo neko ožino, navidezno zavarovanost, zasuznjenost. Sveti Duh pa je tisti, ki vzgaja za širino, neslutene možnosti, katerih ne more videti in odkriti človek, ki je zagledan vase ali v stvari. Uboštvo je nekaj, kar nam omogoča, da se dvignemo nad ozke in omejene soteske naših hrepenenj in poželenj, da tako razširimo obzorja in ustvarimo prostor za tisto "mnogo več", za "stokrat toliko", za "zaklad v nebesih" in delež pri večnem življenju (prim. Mt 19, 29), kar nam je pripravljen Bog v svoji dobroti podariti. Sveti Duh nam ta neizmerna obzorja odpira in nasvanje vodi. On namreč ni bog utesnjenosti, ampak Bog širine in tudi nas usposablja za širino duha. In pri vsem tem nam je post v veliko pomoč in oporo.

1. Nav. A. Grün, *Digiunare. Per il corpo e per lo spirito*, Cinisello Balsamo (Milano), San Paolo, 2003, 20.
2. Peter Krizolog, Sermo 43: PL 52,320.
3. Nav. A. Grün, *Digiunare*, 17.
4. Nav. prav tam, 20.
5. Hkrati spregovori o dvojni nalogi postnega časa: "Z ene strani naj zlasti s spominjanjem krsta ali s pripravo na krst (katehumeni), z druge strani pa s pokoro pripravi na obhajanje velikonočne skrivnosti vernike, ki naj v tem času bolj vneto poslušajo božjo besedo in se z večjo gorečnostjo posvečajo molitvi" (B 9).
6. Prim. Kongregacija za verski nauk, *Navodilo o krščanski svobodi in osvoboditvi* (CD 31), 66-70.